СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК L. Ч. 265. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 26. грудня 1942. No. 265. Jersey City, N. J., Saturday, December 26, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Ми на Шляху до Перемоги — Продукція Сталі Скоро Подвоїться

Донелд М. Нелсон, голова Ради Воєнної Продукції, проголосив звіт з продукції сталі в Злучених Державах, заявляючи, що цей звіт є найкращим доказом того, що Обєднані Держави є вже на певному шляху до остаточної перемоги. Сталь — є тою підставою, на якій опирається війна. А так тепер є, що Злучені Держави вже перевищають в продукції сталі всю продукцію сталі в Німеччині, Італії й Японії. Знову в половині 1943 року, заявив Нелсон, самі Злучені Держави продукуватимуть вдвоє стільки сталі, що її випродукують Держави Осі. Разом з тою заявою подано цифри, що виказують, як американська продукція сталі зростає з кожним місяцем.

УКРАЇНЦІ В МАНІТОБІ НА ТРЕТЬОМУ МІСЦІ

Канадійський перепис населення з 1941. року виказує, що в провінції Манітоба було в тому році: 168,917 людей англійського походження, 109,619 скотляндського, а 89,762 українського. Далі ідуть: ірляндці, французи, німці, голяндці, поляки і т. д. З цього виходить, що українці є щодо числа населення цеї провінції на третьому місці. „Український Голос", що згадує за те, ще подає, скільки одні національности піднеслись в порівнанню з списом з 1931 року, а скільки інші впали. У звязку з тим пише таке:

„Для українців цікаве те, що їх самих прибуло за той час 16,156. Чи аж стільки їх вродилося за 10 років? Ні, прибуло їх багато з таборів росіян, „австріяків", поляків та румунів. На це вказує зменшення числа росіян, „австріяків", поляків та румунів. Значить, що 10 років тому було між манітобськими росіянами, „австріяками", поляками і румунами багато ще таких українців, що бракувало їм національної свідомости... За десять років, від 1931 до 1941 року, число росіян зменшилось на 5,002, число „австріяків" на 4,483, поляків на 3,693, румунів на 649, разом на 13,483, і без сумніву вони дуже збагатили ряди українців. Оце й пояснює, як за 10 літ число українців в Манітобі збільшилося на 16,156 осіб, тобто на 22 процент".

ЛІМЕН ПИТАВ СІКОРСКОГО В СПРАВІ ДОРАДНИКА

Бувший губернатор нюйорського стейту, Герберт Лімен, що став головою допомогової акції для навіщених війною країв (Директор оф Форейн Риліф енд Рігебилітейшен Опрейшенс) питав ген. Сікорского, премієра польського уряду на вигнанню, що перебуває в Америці, кого взяти собі на дорадника в справах допомогової акції для Польщі. Таке подає „Нови Сьвят".

ПОЛЬСЬКІ ДІТИ З РОСІЇ...

Редактор польської газети „Нови Сьвят" пише, що йому розповів польський моряк про польських дітей в Індії, між іншим таке:

„Як приїхали ми до Індії, натрапили там на польські діти, привезені з Росії до Магараджі... Англійці ломили руки, як їх побачили. Страшно виглядали ті бідні діти... та треба було бачити ті діти, як щойно прибули з Росії! Скільки померло — скільки померло... Трупи... От тоді треба було їх бачити".

У тій самій газеті теж подано, що як тільки прибув з Совєтів до Англії 20. полк польської піхоти, то вояки і офіцири відразу зложили 1,168 фунтів стерлінгів „на діти і сироти польські в Росії". Ще ніяка військова частина ніколи не зложила стільки за одним разом на якусь гуманітарну ціль, пише лондонська польська газета, що ті вояки, що тепер прибули з Росії.

ПРОФ. МЕНІНҐ ПРО „ЕНЕЇДУ" КОТЛЯРЕВСЬКОГО

В „Клесикел Вікли" з 7. грудня б. р., присвяченому римському поетови Верґілієви, є поміщена інтересна стаття професора Кленерса А. Менінґа (з Колюмбійського Університету) п. н. „Ініід оф Котлярєвскі", в якій він обговорює сам твір з літературного боку, як теж підкреслює, яке значіння відграє він в українській літературі. Стаття буде передрукована в „Юкрейніен Віклі".

МІЛІОН ПОЛЯКІВ НА УДЕРЖАННЮ

ОНА подає з Лондону, що польський уряд на вигнанню одержує з того, що дістає з Злучених Держав і Англії, коло міліона поляків, що опинились поза границями Польщі через напад Гітлера. На ту допомогу видається річно коло 33,000,000 долярів. Найбільша допомога іде для поляків, що є в Росії й Близьким Сході. Тамтуди шлють поживу, одяг та ліки.

Советські Війська Віддалені 150 Миль від Харкова

БАГАТО УКРАЇНЦІВ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ КАНАДИ

„Канадійський Фармер" з 16. грудня у дописі з Саскатуну подає таке:

Бриґадир Ґ. А. Ґ. Трудо, командант Військової Округи ч. 12, хвалив патріотизм численного українського населення в Саскачевані. „Ці люди післали і посилають великими числами своїх синів до боротьби з ворогом в уніформах канадійських збройних сил", говорив бригадир. Бриг. Трудо дав свою заяву пресі разом з проголошенням назначення ляйтнанта Джеймса Еремко, з Дженсен, Саск., командантом компанії ч. 43 Канадійського Провост Корпусу з ранґою капітана. Сотник Еремко є з українського роду. Бриг. Трудо також проголосив, що пороблено кроки в ціли поставлення офіцирів українського походження, що говорять по англійськи і українськи, за інструкторів у всіх саскачеванських центрах вишколу. Вже тепер беруть такі офіцирські курси ляйтнант Іван Ноконі, 23, кадет В. Л. Стечишин, з Йорктону, і кадет В. М. Благий, з Відовбрук.

СІКОРСКІ ІДЕ ДО МОСКВИ

Пресова агенція Ройтера подає з Лондону, що ген. Сікорскі, премієр польського уряду на вигнанню, дістав підчас відвідин Дітройту телеграму від Сталіна, якою той запевняє премієра, що є за незалежну Польщу. Далі подається, що по новім році Сікорскі вибереться з Вашингтону до Москви, щоб обговорити з Сталіном „повоєнні польсько-російські відносини". Телеграма Сталіна, як і розмови ген. Сікорского з през. Рузвелтом, становитимуть „плятформу для нових переговорів Сікорского з премієром советського уряду".

ВИНИЩУЮТЬ БІЛОРУСІВ

Н. Наталевич, голова Білоруської Верховної Ради в Москві, розповів про націстівські варварства в Білорусі. ОНА передає це за бюлетином советської амбасади в Вашингтоні. Наталевич казав, що націстівська влада вбила в районі Мінська сто тисяч цивільного населення, а по двадцять тисяч в Могилеві, Пінську і Шклові й т. д. В Вітебському районі, каже Наталевич, німці спалили за чотири дні 2,221 людських осель, перевели примусову реєстрацію і вивезли все здорове населення до Німеччини.

Харків, найбільший промисловий центр України, та Ростів над Доном, дуже важний стратеґічний пункт, є в найближчих цілях советської офензиви, зверненої в сторону України. Советські комунікати подають, що вже передні частини, яких головна сила находиться здовж середущого Дону, посунулись на яких 30 миль в глиб України, в напрямі на Харків, що віддалений яких 150 миль. Далі кажеться, що в тому одному відтинку Гітлер втратив підчас цеї офензиви яких 80,000 вояків.

ПРО ПОЛЬСЬКІ ТЕРТЯ ЧЕРЕЗ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

Гаролд Келендер, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", пише з Вашингтону про свари, що існують між поляками в Америці, а згл. між урядом ген. Сікорского і опозицією, яку в Америці становить головно польський часопис „Нови Сьвят" і його власник, М. Ф. Венгжинек, з яким тісно співпрацює М. Матушевскі, бувший польський міністер фінансів, і бувший редактор часопису „Газета Польска". Матушевскі тепер перебуває в Америці, а за Пілсудского належав до „групи полковників", що то, як пише Келендер, відзначилась „крайним націоналізмом", себто польським шовінізмом. Тепер, каже Келендер, іде боротьба за „східні креси". Значить головно про західно-українські землі, щодо яких, як каже польська опозиція, ген. Сікорскі не дістав від Сталіна, як підписував з ним договір, певного приречення, що вони дістануться назад Польщі.

ВІДЗНАЧЕНА УКРАЇНКА

Ванкуверський щоденник „Сан" влаштував суперництво тих, що плекають городовину. Нагороду виграла українка, пані Текля Слюзар. Замилування до хліборобства привезла з старого краю. Тепер дуже поплатно плекати ярину, бо передше тим займались китайці й японці. Тепер ніпонців виселили з Британійської Колюмбії й поля, ними оброблювані, запустіли. І тому, наприклад, ціна на 100 фунтів капусти, що перше виносила 85 центів, підскочила від 4 до 5 долярів. Подібно піднеслась ціна на інші роди ярини. Тому еаме плекання городовини тепер дуже поплатне.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Вчений Помер, Його Правда Живе

У Ню Йорку помер кілька днів тому один з найбільших учених світа, що ціле життя своє присвятив шуканні правди в одній справі, щодо котрої якраз тепер панує у деяких частинах світа урядово апробована брехня.

Помер у 84 році життя Франц Боас, професор антропольогії на Колюмбійському Університеті в Ню Йорку, один з провідних авторитетів у справі раси, що недавно тому німецькі націсти зробили осередною точкою своєї дикарської політики. Студіював він цю справу ще до першої світової війни. Попавши на теорію нордійської раси в писанні одного німецького політика французького роду, він старався як учений пізнати правду. Розслідивши її, він розкрив перед цілим світом на довго до виступу Гітлера „того нордійського блахмана", на котрий Гітлер пізніше спер свої галюцінації про панування німецької раси над світом. Як учений, справжній дослідник правди, він був наскрізь скромна людина, але й він собі признавав те, ро признавав йому весь учений світ: що він доказав весь абсурд расової теорії.

Своє відношення до Боаса зазначив гітлерівський уряд у 1933. році, помістивши твори Боаса на першу лісту книжок, які мається спалити. Нині може нема ні одної книжки Боаса в Німеччині, з котрої Боас походить, і самий автор їх нині не живе. Здавалося би, що ці факти є документом перемоги над правдою в расовім питанні, яку відкрив Боас. Та це тільки так здається. Навіть якби таке трапилося, що книжки Боаса спалено не тільки в Німеччині, але й по всему світі, та все таки правда, що находиться в його книжках, є безсмертна; колись її люди таки відкопали би й піднесли би людству як світло для прояснення дороги до поступу.

Може Зрозуміють і Трагедію України

Люї Адамик, словінець з роду, що вибився в Америці своїми писаннями як літерат і знавець ріжно-мовних американських груп, як і через проєкт навернення Европи на шлях замирення і демократії, затрівожений тою братовбивчою війною, що існує тепер в Югославії. Пише Вилиєм Филип Симс у своїй колюмні, що казав йому Адамик, що є тільки трьох людей в світі, що цю боротьбу моглиб припинити, ратуючи тим робом не тільки Югославію, але й справу війни. Тими особами є: през. Рузвелт, Чорчил і Сталін.

Не входимо в те, чи през. Рузвелт, на якого покладає Адамик найбільшу надію, є всилі це зробити. Не знаємо, чи цей поклик взагалі здійснимий. Зате знаємо, що те, що комуністи роблять в Югославії, а що є звернене проти конституційної влади цього краю, яка існує на вигнанню в Лондоні, як і проти ген. Дражи Мігайловича, що веде боротьбу з наїздниками в імені цеї влади, нагадує у многому не так давні події в Україні.

Тепер бачимо, що мала комуністична група в Югославії, що є під диктатом Москви, хоче в часі боротьби краю за волю і незалежність, користуючись попертям Москви, представляти себе властивим оборонцем краю і його речником на те, щоб перемінити Югославію в совєтську країну. Очевидно не зважаючи на те, що край має свою конституцію і свою леґальну владу, визнану населенням. А чи на скликанім самими большевиками в грудні 1917 року Всеукраїнськім Зїзді Рад не було на 2,500 делеґатів всього тільки 60 таких, що не хотіли підчинитись Центральній Раді, та чи та мала горстка зараз по тім, як її переголосували, не переїхала до Харкова і не проголосила себе там „українським урядом", і чи не дістала з Москви зараз військову поміч на те, щоб всадовитись в Україні? Або, як Директорія вборалась в Україні з німцями при помочі Січових Стрільців, то чи зараз не повстав у Москві „уряд українських робітників і селян" з Ю. Пятаковим і чи не рушив він з російським військом на Україну, визволену спід німців, щоб її загарбати і повалити демократичну владу, а завести совєтську?

Щось подібне діється тепер в Югославії. Москва війська тамтуди наразі не посилає, бо не може. Зате піддержує „свій уряд" і „своїх людей" та „свій режім", а не демократичний уряд, хоч є з ним ніби „в союзі". Сталін, цей великий „реаліст", як його Адамик називає, цілком певно те все знає і бачить. І розуміє, що та братовбивча війна іде на руку Гітлерови і Мусолінієви. Як і розуміє, що для демократій знищення Гітлера є важніше ніж що інше. А проте піддержує „своїх"...

Україна була демократичною. Та ще якою демократичною! Буляж справжньою народньою республикою, яких мало. А прецінь Москва підпирала в ній братовбивчу війну. А властиво сама її витворювала і піддержувала так довго, поки не перетворила країни в „радянську", звязавши її тісно з Москвою.

Дай Боже, щоб впливи през. Рузвелта були такі сильні, щоб з Югославією сталось інакше як це сталось з Україною у минулому. Дай Боже, щоб братовбивча війна в Югославії припинилась хоч на час війни з Гітлером, коли то треба нам обеднувати всі сили на боротьбу з націзмом. Але й дай Боже, щоб світ пізнав уже раз, як то встановляються „совєтські режіми". І як цілі народи і краї попадають під комунізм, та при чиїй це діється допомозі. Тоді може буде зрозуміла усім і трагедія України, що хоч не хотіла і не хоче терпіти тоталітаризмів і диктатур, а не може бути демократичною, бо не дає їй можности це здійснити ось та груба сила, що пхає її від одного окупанта до другого.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Памятайте, що воєнний бонд у вашій хаті, це доказ вашої вдячности до тої землі, що вас приняла за своїх синів і дочок. Це теж доказ, що ми вміємо дорожити нашою свободою.

—FOR VICTORY: BUY BONDS—

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Річні збори Сестр. св. Ольги, від. 318, відбудуться в неділю, 27. грудня, в годині 2. пополудні, в церковній гали, 1398 Нюпорт ул. Обовязком кожного члена і члениці є прийти на ці збори і вислухати справоздання урядників і контр. комісії за 1942 рік. Також буде вибір уряду на 1943 рік. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости, щоби не переносити довгу на наступний рік. — Петронеля Маслюк, предс.; Онуфрій Палій, кас.; Іван Брощак, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. — Бр. св. Петра й Павла, від. 81, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 27. грудня, в годині 5. пополудні, в гали церковній. Буде вибір уряду на рік 1943. Довгуючі члени мають вирівнати свій довг, щоби не переносити на 1943 рік. Просимо членів повідомити секретаря хто за скільки купив воєнних бондів. — За уряд: В. Чачка, предс.; А. Блавцяк, кас.; Петро Буката, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Виборчі збори Тов. „Дністер", від. 361, відбудуться в суботу, 26. грудня, в годнні 8. ввечір, в парохіяльній галі, 217 Іст 6. вул. в Ню Йорку. Повинністю кожного члена є прийти на ці збори, бо є багато важних справ до вирішення перед вибором уряду на рік 1943, як рівнож почути справоздання урядників за рік 1942. Напоминаємо тих членів, котрі ніколи не показуються на збори, що їх обовязком є прийти хоч раз в рік і вибрати собі уряд. Просимо всіх прийти на означений час, щоби не протягати зборів до пізної ночі. — За уряд: Ст. Ковальчук, предс.; Вол. Павлів, рек. секр.; П. Кучма, фін. секр.; І. Галичин, кас.

ВЕСТБУРИ, Н. Й. — Річні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267, відбудуться в суботу, 26. грудня, в год. 8. ввечір, в домі Івана Агреста. На цих зборах буде справоздання урядників за рік 1942 і виріб нового уряду на рік 1943. Кожний член обовязаний явитися на цих зборах під загрозою кари приписаної статутом. — К. Дідух, секр.